

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

School en Omgeving

Uitgevoerd door de Gelijke Kansen Alliantie

Kwaliteitscyclus
School en Omgeving

Inhoud

- 1. Inleiding**
- 2. Evidence-informed werken aan onderwijsverbetering**
OnderwijsMonitor Limburg
- 3. Amsterdamse innovaties in naschools ontwikkelaanbod en kansengelijkheid**
Coalities gemeente Amsterdam
- 4. Coöperatief samenwerken en een gemeenschappelijke pedagogische visie**
De Almeerse Coalities School en Omgeving
- 5. Zelf aan de slag**

1. Inleiding

Het programma School en Omgeving van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap startte in 2022 met als doel kansgelijkheid onder kinderen en jongeren te vergroten door tijdens hun basis- en middelbareschooltijd extra activiteiten aan te bieden. Op veel plaatsen in Nederland werken coalities van scholen, gemeenten en partijen rondom een school of in de wijk samen aan programma's met extra activiteiten die kinderen en jongeren in hun ontwikkeling stimuleren. Activiteiten waarmee kinderen en jongeren erachter komen waar ze goed in zijn, leren op zichzelf te bouwen en de wereld te ontdekken. Het programma School en Omgeving geeft deze zogenaamde 'verrijkte schooldagen' een impuls met een subsidieregeling.

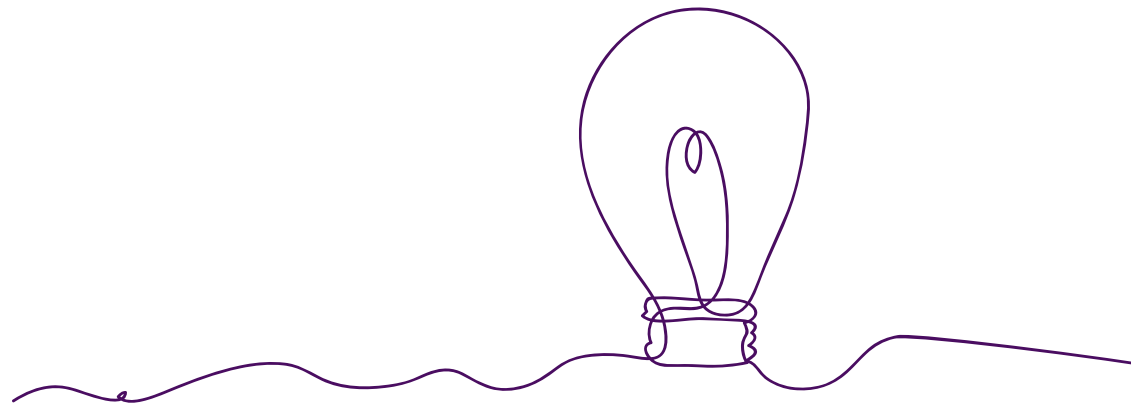
4 De subsidieregeling School en Omgeving richt zich specifiek op kinderen en jongeren in Nederland die dit het hardst nodig hebben. Dit zijn kinderen en jongeren die door hun thuissituatie of de plek waar ze wonen minder toegang hebben tot activiteiten zoals sport, cultuur, techniek en natuur. Scholen die gebruikmaken van de subsidieregeling School en Omgeving moeten in hun plan van aanpak aangeven naar welk aanbod, welke ontwikkelgebieden en naar welke kwaliteit wordt gestreefd. Binnen twee jaar moet een lokale coalitie een kwaliteitsplan opstellen.

Maar wat is een kwaliteitsplan? Wanneer is het buitenschoolse aanbod kwalitatief goed, hoe beoordeel je de kwaliteit van activiteiten en hoe meet je of ze effect hebben? Deze en andere vragen vormden de aanleiding om ervaringen van coalities in het land te verzamelen. En wat blijkt, scholen en gemeenten gebruiken verschillende methoden om de kwaliteit van het aanbod te beoordelen en te monitoren. Zo lees je in hoofdstuk 2 dat de OnderwijsMonitor Limburg is ontwikkeld aan de hand van de Plan, Do Check, Act (PDCA)-aanpak, een methode om 'evidence-informed' te werken op scholen. In hoofdstuk 3 dat de gemeente Amsterdam een pedagogisch observatie-instrument ontwikkelde gebaseerd op het Leuvens Model voor Welbevinden en Betrokkenheid. En in hoofdstuk 4 dat de Almeerse coalities de Vreedzame Wijk als didactische basis hanteren. Tot slot bevat hoofdstuk 5 een aantal tips om zelf aan de slag te gaan met het ontwikkelen van een kwaliteitsplan.

Deze publicatie beschrijft ervaringen en inzichten van onderwijsprofessionals uit de wereld van onderzoek en de praktijk, die betrokken zijn bij drie verschillende lokale coalities. Deze lokale coalities bouwen samen met de Gelijke Kansen Alliantie en het programma School en Omgeving van het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap kennis op, delen kennis en doen onderzoek om te komen tot een duurzame, structurele opzet van een verrijkte schooldag voor alle leerlingen in Nederland die dit het hardste nodig hebben.

Kwaliteitsplan

In de subsidieregeling School en Omgeving 2023-2025 is opgenomen dat de regievoerder van de coalitie zorg draagt voor de ontwikkeling van een gezamenlijk kwaliteitsplan en dat deze op een publiek toegankelijke plaats wordt gepubliceerd, zoals een website van de coalitie of de school. Na afloop van de subsidieperiode wordt bij de verantwoording in het eindverslag de link doorgegeven aan DUS-I. Dit betekent concreet dat iedere coalitie op zijn eigen manier, passend bij de lokale context, een visie en plan ontwikkelt over hoe men kijkt naar kwaliteit, wat men meet en evalueert en hoe en wanneer zij op basis hiervan hun aanpak bijstellen. Deze publicatie bevat voorbeelden van voorlopers die zo'n kwaliteitscyclus al hebben uitgewerkt en welke lessen zij hebben geleerd en willen delen. Het is aan iedere coalitie zelf om te bepalen hoe zij dit voor hun scholen en programma inrichten, als zij dit maar voor 1 september 2025 afronden en publiceren.

2. Evidence-informed werken aan onderwijsverbetering OnderwijsMonitor Limburg

“We hebben met een school die een rijke schooldag wilde opzetten de hele cyclus doorlopen. We zijn begonnen met vragen stellen. De school kwam bij ons met de vraag ‘Wij willen het aanbod verrijken voor onze leerlingen. Kunnen jullie dat monitoren?’ Ik zeg dan altijd: laten we bij het begin beginnen, wat zijn jullie doelen van het programma? Dan wordt het vaak stil. Uitkomsten die ik hoor zijn in de trant van ‘ze worden dan kritischer’ en ‘leerlingen zijn eigenaar van hun eigen leerproces’. Maar als een leerling een rijk aanbod krijgt, wat gebeurt er dan bij die leerling? Wat is de uitkomst? Waar zie ik aan dat een leerling kritischer wordt? Maak het eens concreet. Meestal duurt die fase best lang. Maar dat komt voor een deel, omdat scholen voor zichzelf weinig meetbare doelen stellen.” – Trudie Schils

6

Trudie Schils is hoogleraar onderwijs economie en als wetenschappelijk directeur van OnderwijsMonitor Limburg betrokken bij verschillende scholen die met ondersteuning van School en Omgeving een aanvullend aanbod bieden. De OnderwijsMonitor Limburg is zo'n 15 jaar geleden door de Limburgse schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs gestart in samenwerking met de Universiteit Maastricht. De basis van de OnderwijsMonitor Limburg is een samenwerking tussen professionals uit de onderzoeksweld én de praktijk. Een 'evidence-informed' manier van werken in het onderwijs.

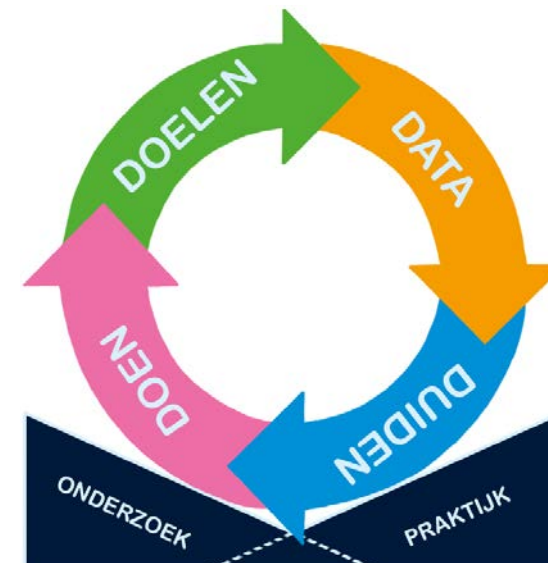
Wat is de OnderwijsMonitor Limburg? Hoe worden thema's bepaald die aan bod komen en welke gegevens worden bij elkaar gebracht? Wat vraagt het van deelnemende scholen en wat levert de OnderwijsMonitor Limburg op voor het Limburgs onderwijs? Trudie Schils heeft er het antwoord op:

“De opbrengst voor beide werelden in het kort is als volgt. Enerzijds heb je de onderwijspraktijk. Je krijgt met de OnderwijsMonitor Limburg adequate feedback en informatie over bruikbare, onderbouwde interventies. Met de OnderwijsMonitor Limburg stimuleer je de onderzoekende houding van betrokkenen in de onderwijspraktijk. De dialoog met onderzoekers kan ook bijdragen aan de professionalisering van leraren en schoolleiders. En anderzijds heb je het onderwijs onderzoek: met goede data voor wetenschappelijk onderzoek en input kun je de behaalde resultaten op de juiste wijze interpreteren.”

De OnderwijsMonitor Limburg brengt gegevens bijeen over bijvoorbeeld de cognitieve leerprestaties van leerlingen, hun sociaaleconomische achtergrond, sociaal-emotionele ontwikkeling, 21e-eeuwse vaardigheden en schooltevredenheid van leerlingen en ouders. Dit gebeurt door de al aanwezige gegevens, zoals administratiegegevens en toetsgegevens uit het leerlingvolgsysteem, te verzamelen en door vragenlijsten af te nemen bij leerlingen, ouders en leerkrachten. “Met deze brede gegevensverzameling ontstaat een genuanceerd beeld over de ontwikkeling van kinderen in relatie tot deze verschillende kenmerken. De informatie die met de OnderwijsMonitor Limburg verzameld wordt, maakt een gedegen evaluatie van het Limburgse onderwijs mogelijk, “ aldus Trudie Schils.

“Met deze brede gegevensverzameling ontstaat een genuanceerd beeld over de ontwikkeling van kinderen in relatie tot deze verschillende kenmerken.”

De OnderwijsMonitor Limburg volgt in grote lijnen de Plan-Do-Check-Act-cyclus van Deming, een bekende en wetenschappelijk onderbouwde effectieve methode. Deze cyclische herziening, waarbij een school periodiek een analyse maakt op de inhoud, van bijvoorbeeld een beleidsstuk, en deze herziening daarna uitvoert, controleert en weer bijstuurt, helpt stapsgewijs bij het bepalen en verbeteren van de kwaliteitszorg. Trudie: “Bij een goede kwaliteitszorg gaat het niet alleen om de resultaten, maar meer nog om een duidelijk zicht op de status van de kwaliteit en een plan om hiermee aan de slag te gaan. Cruciaal is dat bij de werkwijze van de OnderwijsMonitor Limburg onderzoek en praktijk van gelijkwaardig belang zijn. Dit vormt de basis waarmee wij de kwaliteitscyclus opbouwen. En wij stellen eerst de doelen vast en gaan dan pas naar data kijken, of die verzamelen.”

En, ook belangrijk: “Iedereen heeft onderzoekers in de eigen omgeving, ook in de eigen organisatie. Er zijn steeds meer scholen die ib’ers en kwaliteitsmanagers aantrekken die bijvoorbeeld ook kennis van onderzoek hebben. Ook kunnen lokale hogescholen je daarbij verder helpen. Met hele gerichte vraag naar een kennisinstelling bij jou om de hoek gaan.”, adviseert Trudie.

Cyclus van Doelen – Data – Duiden – Doen

De cyclus van *doelen* – *data* – *duiden* – *doen* staat centraal in de werkwijze binnen de OnderwijsMonitor Limburg.

Trudie: “Je gaat veel gerichter monitoren als je doelen specifiek zijn. Je neemt niet zomaar meer een vragenlijst af, waar je met de helft niks kan. Omdat je keuzes hebt gemaakt over de doelen waar je je op focust. We maken vaak niet gericht genoeg keuzes en daardoor blijf je je afvragen, had ik niet zus of zo kunnen doen. Als je eerst stilstaat en een mindmap maakt van alle mogelijkheden en die dan inkleurt met je keuzes, dan kan je het andere loslaten. Anders blijft het altijd in je hoofd spelen”.

Doelen

De OnderwijsMonitor Limburg stelt dat goed geformuleerde doelen de uitkomst zijn van een dialoog tussen betrokkenen uit de school of binnen het bestuur, maar ook met externe stakeholders. Een dialoog tussen stakeholders binnen en buiten de school is nodig om doelen scherp te krijgen. De vervolgstap is te kijken naar de probleemoriëntatie en welke data beschikbaar zijn of gebruikt kunnen worden.

Trudie: “Dus, eerst stilstaan bij de doelen. Onze impuls is: we hebben een probleem, bijvoorbeeld kansenongelijkheid en we kiezen direct een oplossing namelijk we gaan het aanbod vergroten. Ik heb een heel mooi voorbeeld van een school waar de betrokkenen meteen vanuit een probleem naar een oplossing wilden schieten. Er was een kind met taalprobleem. Het kind komt niet mee met lezen en gaat naar logopedie. Pas toen het na 1,5 jaar niet beter werd, volgde een uitgebreide probleemanalyse. Wat bleek: het tongriempje van het kind was te kort. Dat vraagt om een heel andere oplossing. Onze impuls is dat we het kind direct willen helpen. En dat is een van de grootste problemen en tegelijk een cadeau in het onderwijs. Want je hebt te maken met een ontzettend intrinsiek gemotiveerde beroepsgroep. Die willen dat kind, nee, alle kinderen helpen. We gunnen alle kinderen het beste. Maar het liefst vandaag. Niet pas volgende week. Toch is even stilstaan soms verstandiger.”

Trudie: “Concrete doelen zijn bijvoorbeeld in aanraking komen met muziek, meer vaardigheden en een bepaalde houding of een gedragsverandering. Als dit de belangrijkste uitkomsten zijn, dan moet je heel goed nadenken over hoe je kunt bepalen waar je staat in relatie tot je doel. Dan gaan we kijken naar welke data er beschikbaar zijn en wat kunnen we meten. Ik laat scholen zelf aangeven wat en hoe ze data gebruiken. En daar schrik ik soms van. Soms moeten scholen iets gebruiken van de inspectie wat in de praktijk deels onbruikbaar is. Een docent legde dit zo uit: ‘Ik weet eigenlijk niet of het kind het wel doet. Het gaat niet om wat ik zie, maar wat ik denk dat het kind doet’.”

“Als je eerst stilstaat en een mindmap maakt van alle mogelijkheden en die dan inkleurt met je keuzes, dan kan je het andere loslaten.”

“Soms moeten scholen iets gebruiken van de inspectie wat in de praktijk deels onbruikbaar is.”

Data

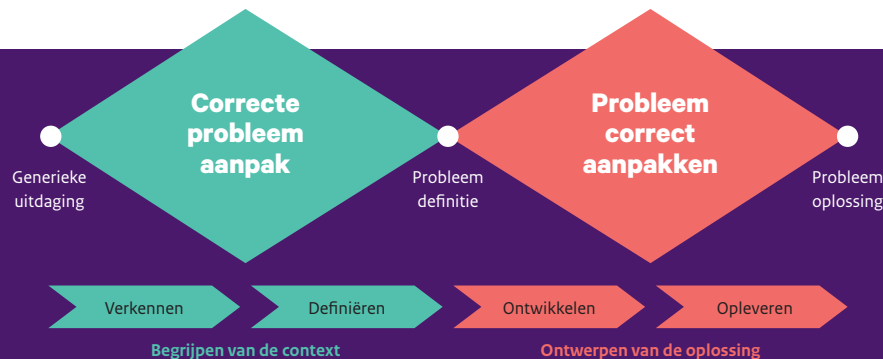
De OnderwijsMonitor Limburg stelt dat voor een goede probleemoriëntatie het van belang is om:

1. Gebruik te maken van meerdere databronnen, bij voorkeur met brede informatie over de ontwikkeling van leerlingen over grote groepen en over langere tijd, en;
2. Samen te werken met stakeholders, en met name onderzoekers, om te snappen welke data er zijn en wat de kwaliteit is van die data. En de derde is tijd; we willen zo snel mogelijk naar actie in de klas.

De probleemoriëntatie bepaalt dus welke data te gebruiken. Er zijn veel databronnen beschikbaar, zoals observaties van leraren over leerlingprestaties en -gedrag en individuele toetsgegevens uit het leerlingvolgsysteem. “De verkenning van relevante data start met wat er binnen de school beschikbaar is, maar wordt waar nodig aangevuld met daarbinnen en daarbuiten. Om te kunnen bepalen welke databronnen gebruikt worden, is dialoog tussen de verschillende stakeholders binnen en buiten de school van belang. Van leerlingen, ouders, leraren, schoolleiders, en onderzoekers. Iedereen heeft specifieke expertise en een eigen perspectief. En door dat samen te brengen ontstaat een completer beeld van de data die nodig zijn voor de probleemoriëntatie. De samenwerking met onderzoekers helpt de kwaliteit van de data te beoordelen.”, vertelt Trudie.

10

“Iedereen heeft specifieke expertise en een eigen perspectief.”

Trudie: “We verzamelen in het onderwijs veel data waar we uiteindelijk niets of weinig mee doen. Daardoor hebben scholen het idee niet nog meer te willen doen. En dat snap ik heel goed. Daarom zeggen wij, zo gericht mogelijk eerst kijken naar bestaande meetinstrumenten en inzichten. Stilstaan bij wat er aan de hand is; dat heb je nodig om een goede probleemstelling te kunnen maken.”. Binnen de werkwijze van de OnderwijsMonitor Limburg wordt ook gekeken naar of de instrumenten van de school zelf volstaan. De onderzoekers helpen scholen dan met het bepalen van de kwaliteit van de instrumenten die ze gebruiken. Of zoals Trudie het uitlegt: “Met vragen als ‘wat meten deze instrumenten nu echt?’ of ‘Als dit de doelen waren, passen de instrumenten er dan bij?’. Dan blijkt vaak dat ze maar voor een deel passen. We gaan dan kijken in hoeverre de instrumenten het inhoudelijk dekt.”

Duiden

Onderzoekers kunnen dan vervolgens helpen bij het duiden van de data. Wat betekenen de resultaten? Binnen de OnderwijsMonitor Limburg ondersteunen onderzoekers de scholen bij het samenbrengen van verschillende databronnen en de juiste duiding van de resultaten. Trudie: “Bij ons werkt het als volgt. Wij analyseren de data en vatten de resultaten samen. Dan gaan we aan tafel met leraren, schoolleiders of andere onderwijs-professionals om samen te gaan snappen wat de data ons vertellen. Herkent de school het? Wat kunnen mechanismen zijn? Dat levert voor ons soms weer nieuwe stappen op om met de data aanvullend te bekijken. Ook gaan we steeds vaker met groepen leerlingen in gesprek over de resultaten. Die schijnen vaak weer een ander, soms helderder, licht op de resultaten. Je hebt elkaar echt nodig om achter de cijfers te kruipen en te gaan leren welke mechanismen een rol spelen. Dan krijg je een beeld waar je wat kan gaan doen.”

11

Doen

“Soms werkt iets niet meteen de eerste keer. Probeer het dan een paar keer. En gebruik daarvoor ook weer onderzoekers. Want sommige interventies hebben op korte termijn geen effect, maar wel op de lange termijn. Ik denk aan een onderzoek van alweer 60 jaar geleden bij peuters en kleuters, het ‘Perry Preschool project’. Kinderen kregen extra aanbod in de voorschoolse periode. Eerst schoten de cognitieve vaardigheden, taal en rekenen, omhoog. Op de lange termijn werd de voorsprong in taal en rekenen steeds kleiner ten opzichte van de kinderen niet die extra aandacht hadden gehad. Bleek dat allerlei niet-cognitieve variabelen zoals zelfvertrouwen, meer kunnen reflecteren, pas op de langere termijn zichtbaar werden”, aldus Trudie.

Het is belangrijk om tijd te nemen en de resultaten van de gekozen aanpak te monitoren. Of om te kunnen bijsturen. Maar hoe bepaal je of het doel is bereikt of je aanpak werkt? Trudie: “Tussentijds aanpassen durven scholen vaak niet, terwijl de subsidie er wel ruimte voor laat. Je moet wel kunnen aantonen als iets niet lijkt te werken en hoe je dan bijstuurt. Zolang jij het kunt motiveren waarom je dingen later aanpast en de resultaten ernaast kunt leggen, dan voldoe je nog steeds aan de subsidievoorwaarden.”

Het is aan de lokale coalitie om te bepalen met welke activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd wordt bijdragen aan een brede talentontwikkeling. Maar wie houdt dit in de gaten of stuurt hierop? Trudie: “Voor School en Omgeving worden vaak specifiek coördinatoren aangesteld binnen het bestuur of binnen de school. Mensen die vaak ook veel kennis van zaken hebben. Maar zit je dicht genoeg bij de onderwijspraktijk? Dat mag je je ook afvragen van een schoolleider, zij staan niet voor de klas. De verantwoording moet liggen bij iemand die kennis heeft van kwaliteitscyclus in het algemeen. Dat zijn vaak de intern begeleiders (ib'ers), schoolleiders of strategisch adviseurs. Neem in de rolverdeling ook de leraren, anders ga je voor die leraren bepalen.”

- 12 En tot slot adviseert Trudie: “Voorkom dat de dialoog te snel naar de achtergrond verdwijnt. Een project wordt aangevraagd en wordt al snel opgenomen in het geheel. Zorg dat dit op de agenda blijft staan van vergaderingen. Zorg dat je van tevoren bijeenkomsten plant met de coalitie, zelfs voor een jaar vooruit. Met een agenda, maak duidelijke afspraken, bespreek eerst de updates vanuit de coalities, dan de thema's en plannen en aanbieders. Deel het overleg op in een procesdeel en uitvoeringsdeel. Organiseer een moment om het erover te hebben. Dit geeft ook aanleiding tot nieuwe een-tweetjes. Dit is iets dat je niet alleen binnen een coalitie doet. Je kunt ook coalitie overstijgend kennis delen en leren van elkaar, zoek daarvoor bijvoorbeeld de regiocoördinator van de Gelijke Kansen Alliantie op.”

3. Amsterdamse innovaties in naschools ontwikkelaanbod en kansengelijkheid

Coalities gemeente Amsterdam

Dick: “De bestuursopdracht is gebaseerd op het vergroten van kansengelijkheid en het tegengaan van segregatie. Dat zijn abstracte, politiek bestuurlijke en niet-stuurbare begrippen. Kansengelijkheid krijg je alleen als alle kinderen zich optimaal ontwikkelen. En het tegengaan van segregatie doe je door ervoor te zorgen dat kinderen - die elkaar normaal gesproken niet zo snel tegenkomen - elkaar ontmoeten en er verbinding ontstaat.”

“Kansengelijkheid krijg je alleen als alle kinderen zich optimaal ontwikkelen.”

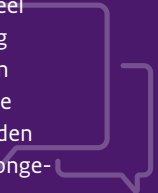

14

Meer dan 8.000 Amsterdamse kinderen krijgen elke dag een aanvullend aanbod op hun school. Dit zijn scholen die deelnemen aan het programma en subsidieregeling School en Omgeving. De scholen werken in coalities aan programma's met activiteiten die kinderen en jongeren in hun ontwikkeling stimuleren. De gemeente is een van de coalitiepartners. Hoe geeft de gemeente invulling aan de rol als coalitiepartner? En hoe borgt de gemeente de kwaliteit van het ontwikkelingsgerichte aanbod? Dick Bentvelzen, beleidsadviseur vve en kinderopvang, en Marleen van Polanen, beleidsadviseur vve en kinderopvang ontwikkelen daarvoor een nieuw kwaliteitsinstrument.

De gemeente Amsterdam stelt zichzelf ten doel te onderzoeken wat nodig is om voor alle kinderen in groep drie tot en met acht een naschools ontwikkelaanbod te organiseren. Deze bestuursopdracht uit 2021 is gebaseerd op de pijlers kansengelijkheid en het tegengaan van segregatie. Aanleg, interesse en ontwikkelbehoefte van kinderen staan daarbij centraal. Met andere woorden: toekomstkansen van kinderen en jongeren mogen niet afhankelijk zijn van de plek waar zij naar school gaan. Het extra aanbod in Amsterdam varieert van taal- en rekenonderwijs, sportprogramma's en huiswerkbegeleiding, culturele activiteiten en talentontwikkeling tot aan robotica, techniek en ICT-vaardigheden onder en na schooltijd.

Dick: “De talentontwikkeling, de ontwikkeling van niet-schoolse vaardigheden is heel wezenlijk voor de kansengelijkheid. Er zijn kinderen die meer dan gemiddeld aanleg hebben op het gebied van cognitieve vaardigheden. Kinderen die - onbedoeld - een voorsprong hebben op kinderen die liever gaan voetballen of kleuren. De cognitieve vaardigheden, daar investeren we 25 uur in de week in, maar die andere vaardigheden doen we er een beetje bij. De scheefheid in het systeem zorgt ervoor dat je kansengelijkheid creëert.”

Vijf pilots

De gemeente leerde door te doen en te proberen. De vijf unieke pilots vormen met elkaar de onderzoekssituaties. Pilots in elk stadsdeel met verschillende populaties, geografische omgevingen en mogelijkheden. Een pilot bestaat uit twee of drie basisscholen met omliggende aanbieders van naschoolse activiteiten. Dat kan kinderopvang, welzijn of een muziekschool zijn, net wat er is of waar al bestaande relaties zijn met scholen. De gemeente probeert om kinderen van verschillende scholen aan dezelfde naschoolse activiteiten te laten deelnemen.

In de uitvoering van de naschoolse activiteiten stuurt de gemeente onder meer op deelname van kinderen van verschillende scholen om ontmoeting mogelijk te maken. Ook bekijkt de gemeente de mogelijkheid om het activiteitsaanbod te verdiepen, zodat kinderen hun talenten echt kunnen ontwikkelen. Dick: “Op deze manier proberen we ervoor te zorgen dat de intrinsieke motivatie van kinderen wordt aangeboord. En gelukkig kan dat in een naschools aanbod waarin niemand een toets of een proefwerk hoeft te maken. Het is nooit voor een cijfer maar altijd voor plezier en voldoening.”

De gemeente merkte gaandeweg dat het mengen van kinderen van verschillende scholen een verandering vraagt in de werkwijze van toeleiding naar en aanmelding voor de extra activiteiten. Voorheen werd de deelname bepaald door de volgorde van aanmelding. Nu wordt er eerst gekeken welke kinderen zich hebben aangemeld en pas daarna wordt de groepsindeling gemaakt. Hiermee stuurt de gemeente op het tegengaan van segregatie.

15

Vanuit de gemeente is voor iedere pilot een projectleider aangesteld. De scholen doen inzichten op het gebied van uitvoering en organisatie. Door vanuit de gemeente de regierol te nemen wil zij scholen ontlasten. Dit kan nu ook niet anders, want de hoge werkdruk en personeelskrapte beperkt het organiserend vermogen van scholen.

Kwaliteitsinstrument

Een van de randvoorwaarden van de bestuursopdracht is dat de kwaliteit van het ontwikkelaanbod moet worden geborgd door een objectieve en eenduidige beoordelingssystematiek. De gemeente neemt het voortouw in het ontwikkelen van een kwaliteitsinstrument, ook om te voorkomen dat elke school een eigen kwaliteitssysteem ontwikkelt en er geen uitspraak meer mogelijk is over het geheel.

Het instrument beoordeelt de kwaliteit van een activiteit die door een partij wordt uitgevoerd. Het instrument is algemeen toepasbaar, ongeacht het soort activiteit. Hiervoor maakt de gemeente gebruik van een door de Belgische professor Ferre Laevers ontwikkeld onderzoeksinstrument: De Leuvense schalen voor Welbevinden en Betrokkenheid. Deze schalen geven inzicht in hoe de kinderen de activiteiten ervaren. Door deze informatie te koppelen aan verschillende andere variabelen, is het mogelijk een omgeving in te richten die optimaal bijdraagt aan de talentontwikkeling van de deelnemende kinderen.

Maar een kwaliteitsinstrument moet ook sturingsinformatie geven wanneer het gaat om de (pedagogische) kwaliteiten van de begeleiders. Het moet daarom inzicht geven in de competenties van de begeleiders en wat er eventueel nodig is om deze verder te ontwikkelen. De gemeente neemt hiervoor het Veldinstrument Observatie Pedagogische Praktijk in de BSO als uitgangspunt. Dit instrument is ontwikkeld door de GGD GHOR. De manier van meten is het observeren van kinderen, zodat vervolgens ook datgene wat waargenomen is, op een eenvoudige manier gescoord kan worden. Dit maakt dat de kwaliteit snel en efficiënt in kaart gebracht kan worden. Aan de hand van deze methode kan het verband worden gelegd met de competenties van de begeleider.

Marleen: "In de pilots focussen we ons vooral op de begeleiders, op hun pedagogische vaardigheden, maar het draait natuurlijk om de kinderen. We gaan ervan uit dat het extra aanbod een goede uitwerking heeft op de kinderen, maar we kunnen het niet meetbaar maken. Daarom zijn we op het Leuvense model voor Welbevinden en Betrokkenheid uitgekomen."

Het kwaliteitsinstrument kent vier pedagogische doelen:

1. Emotionele vaardigheid;
2. Sociale competenties;
3. Persoonlijke competenties;
4. Overdracht van normen en waarden.

Marleen: "De observatie richt zich op de interactie tussen het kind en de begeleider. Als observator heb je de vrijheid om te kijken naar wat het gedrag van de begeleider doet bij het kind. Maar er is ook een deel dat zich echt alleen richt op de kinderen, en dat is het observeren van welbevinden en betrokkenheid. Aan de hand van schalen beoordeelt de observator de mate van welbevinden en betrokkenheid."

Het doel van het instrument is dat er op een gegeven moment een verband gelegd kan worden tussen dat wat waar te nemen is bij kinderen op het gebied van welbevinden en betrokkenheid en de competenties en gedragspatronen van de begeleider. Dat geeft een patroon weer, zoals hoe een begeleider voor de groep staat, de manier waarop de begeleider tegen kinderen praat en uitlegt wat ze gaan doen. Dit biedt goede input voor het gesprek over kwaliteit.

Soorten kwaliteit

Hoewel het steeds gebruikelijker wordt om in termen van kwaliteitscriteria te denken, lijkt het toch lastig de kwaliteitscriteria ook stuurbaar te maken. De gemeente Amsterdam onderscheidt drie soorten kwaliteit van het naschoolse aanbod:

1. Pedagogische kwaliteit

De pedagogische kwaliteit is voor alle kinderen, ongeacht wat ze doen. Of zij nu sport, cultuur of aan muziek doen, de interactie met de begeleiders en de onderlinge groepsdynamiek moet goed zijn. Dat gaat om het creëren van een veilige omgeving, de omstandigheden die noodzakelijk zijn voor kinderen om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Om zichzelf te kunnen zijn moeten kinderen niet geremd worden door omgevingsinvloeden. In het ervaringsgerichte leren zijn de concepten Welbevinden en Betrokkenheid ontwikkeld. Deze worden toegepast in het pedagogisch kwaliteitsinstrument.

2. Inhoudelijke kwaliteit

De inhoudelijke kwaliteit is voor iedere activiteit verschillend. Hier spelen de inrichting van de omgeving, de opbouw van het programma en de inhoudelijke deskundigheid van de begeleider een rol. Voor veel vaardigheden zijn al leerplannen of methodes. Een

sportbond heeft bijvoorbeeld een leerplan om kinderen handig te maken met een bal. Hetzelfde geldt voor het leren bespelen van een muziekinstrument. Waar het bij de pedagogische kwaliteit om een samenspel gaat tussen begeleiders en kinderen, gaat het bij inhoudelijke kwaliteit om de kennis en kunde van de aanbieders.

3. Proceskwaliteit

Bij proceskwaliteit gaat het om het beantwoorden van vragen als 'Doen alle kinderen daadwerkelijk mee aan de extra activiteiten?' en 'Doen ze mee aan de juiste activiteiten?'. Met andere woorden: is er een goede match gemaakt? De gemeente ontwikkelde een app om de registratie vast te leggen. Zo wordt zichtbaar of bij bepaalde scholen veel of juist weinig kinderen meedoen en kan daarover het gesprek gevoerd worden.

Dick: "In het huidige systeem zitten heel veel verschillende soorten naschoolse activiteiten en als je doorvraagt heeft niemand een idee wie waaraan meedoet. Als je kansengelijkheid wil, en dus dat alle kinderen zich optimaal ontwikkelen, dan moet je dus ook weten dat alle kinderen meedoen. De uitvoerder van de activiteit noteert welke kinderen er deelnemen. Wat je vervolgens ook wil, is dat de juf van groep zes in de app kan kijken en vragen stelt waarom een kind uit haar klas niet mee doet. Je moet wel goede regels maken, zodat niet iedereen alle informatie kan inzien."

Rolverdeling bij borgen kwaliteit

De scholen die deelnemen aan de pilots beoordelen niet zelf de kwaliteit van de naschoolse activiteiten. Met het ontwikkelde kwaliteitsinstrument, kan de gemeente een goede rol spelen als coalitiepartner. Scholen hoeven dan niet zelf een kwaliteitssysteem te ontwikkelen en alle activiteiten worden op eenzelfde manier objectief beoordeeld. De gemeente wil hier een gezamenlijk leerproces doorlopen. Door samen waar te nemen en vervolgens aan te bieden om bepaalde competenties van begeleiders te gaan ontwikkelen.

In de matching en coördinatie van het aanbod van naschoolse activiteiten en de vraag vanuit scholen speelt de zogenaamde 'makelaarsfunctie' een belangrijke rol. Deze rol is belangrijk in de keten van ontdekken, signaleren, toeleiden, matchen en deelnemen. De programma's van extra aanbod en de programma's van scholen moeten aanvullend op elkaar zijn. Omdat het belangrijk is dat de stappen in de toeleidingsketen goed worden doorlopen, moet duidelijk zijn welke taak bij welke organisatie is belegd. De gemeente is de meest voor de hand liggende partij om hier de regie op te voeren.

Vanuit die rol kan de gemeente ervoor zorgen dat iedere partij in de keten de middelen ontvangt voor de taken die een organisatie zelf uitvoert. Dat geeft duidelijkheid en voor de gemeente maakt het niet uit wie naar welke activiteit gaat.

Dick: "Scholen hebben onderling een concurrentiebeleving, want 'een kind dat bij jou zit, zit niet bij mij'. Een leerling is de bekostigingseenheid voor scholen en uitvoerders van naschoolse activiteiten. Als je de makelaarsfunctie te dicht bij die school legt, dan worden eerst de kinderen van de eigen school toegeleid naar naschoolse activiteiten. Dat geeft spanning. Als je het teveel aan de kant van de aanbieders legt, dan gaat men eerst hun eigen activiteiten vullen. Ook daar zit concurrentiebeleving."

Voor regievoering op aanvullend aanbod en het borgen van de kwaliteit ziet de gemeente Amsterdam een belangrijke rol voor zichzelf weggelegd. De ontwikkeling van het kwaliteitsinstrument dient om deze rol goed uit te kunnen voeren en de kwaliteit te kunnen borgen. Dick: "Voor het voeren van regie heb je bepaalde competenties nodig. Deze kwaliteiten zijn niet altijd vanzelfsprekend aanwezig op school, naast een groot tijdgebrek op scholen. En het voeren van regie is juist een taak voor een gemeente."

4. Coöperatief samenwerken en een gemeenschappelijke pedagogische visie

De Almeerse Coalities School en Omgeving

“Er ontstaat meer verbinding tussen het curriculum van de school, het curriculum van School en Omgeving én tussen de partners die activiteiten samen gaan doen. Neem nu de buurtsportcoach en het jongerenwerk. De voetbalclinic die ze het hele jaar door geven, gebruiken ze als ingang voor de jongerenwerker om contact te krijgen met de kinderen. Ook ‘s avonds tussen 17-19 uur voor de kinderen van groep zeven en acht. Ze weten deze doelgroep naar het jongeren centrum te verwijzen. Daar kunnen ze iedere avond koken en eten. Dit is nu de wijkaanpak; wat we op school doen is verbonden aan de wijk.”
– Noor Waardijk

20

“Dit is nu de wijkaanpak; wat we op school doen is verbonden aan de wijk.”

In Almere zijn drie coalities direct gestart met een naschools programma om deze met elkaar vanuit een lerende aanpak door te ontwikkelen. Met de Vreedzame Wijk als didactisch fundament doen elke dag ruim 700 kinderen mee aan activiteiten in hun vrije tijd. Noor Waardijk, projectleider Kansrijk in het PO/VO bij de gemeente Almere, coördineert en evalueert het naschools aanbod structureel op micro-, meso- en macroniveau.

De scholen in Almere hebben een aanvullend aanbod bovenop het bestaande aanbod gezet. Er zijn in Almere drie coalities; De Haven Academie, De City Skills Academie en de PRO Academie. De Haven Academie is een programma vanuit School en Omgeving van zes basisscholen en de middelbare scholen in Almere Haven. Binnen de Haven Academie werden extra activiteiten aangeboden op sportief, cultureel en sociaal-emotioneel gebied. Het activiteiten aanbod breidde zich de afgelopen jaren uit met onder meer watersporten, natuur- en milieueducatie en op gezonde voeding gerichte kookworkshops. Met ook aandacht voor financiële educatie.

Noor: “We hebben bewust gekozen voor geen stuurgroep. We werken radicaal bewust ‘bottom-up’ met toestemming van de schoolbesturen. Door zoveel mogelijk verantwoordelijkheid bij de scholen te leggen, hebben zij het zelf bedacht. We wilden geen tijd verliezen aan het aan de voorkant uitwerken van een visie, in de wetenschap dat deze al bij de start achterhaald zou zijn. Met een plan van aanpak en projectplan sturen we al lopende bij. We zijn gewoon direct aan de slag gegaan. We nemen de hordes samen. Daarvoor is vertrouwen essentieel. Samen zijn we zo tot een visie gekomen, die we hebben vastgelegd in een intentieverklaring per coalitie”.

Maar het programma en de subsidieregeling School en Omgeving zette meer in beweging. Op scholen waar nog geen leerlingenraad bestond zijn verkiezingen gehouden. Ook is de Haven Academie Jeugd Raad opgezet in Almere Haven en wordt er in Almere Stad gewerkt met een Vreedzame Wijk Raad. Van alle basisscholen neemt minstens één vertegenwoordiger uit groep zeven/acht deel en vanuit het voortgezet onderwijs twee onderbouwers. De projectleider is de voorzitter, samen met de ‘Kinderopbouwwerker’ van de deelnemende Sociaal Welzijnsorganisatie binnen de coalitie. Zij vormen een belangrijke partij in het bepalen van het activiteiten aanbod.

Het resultaat? Kinderen die nu hun namiddag op of rondom school doorbrengen zijn zichtbaar geworden. Kinderen worden door de uitvoerende partners echt gezien en gehoord, worden gestimuleerd hun talenten te ontwikkelen en komen in contact met positieve rolmodellen. Juist voor deze kinderen kan dat het opstapje zijn die ze nodig hebben tot meer zelfvertrouwen en betere keuzes.

De volgende stap voor de coalities in Almere staat in het teken van het meer integreren van alle activiteiten door het onderdeel te maken van het Academie aanbod.

“Kinderen worden door de uitvoerende partners echt gezien en gehoord, worden gestimuleerd hun talenten te ontwikkelen en komen in contact met positieve rolmodellen.”

21

Vreedzame wijk

De Academies in Stad en Haven en het programma met naschoolse activiteiten werken volgens de methodiek van de Vreedzame Wijk. Deze methodiek is een afgeleide van het burgerschapsprogramma Vreedzame School en gaat over leerlingparticipatie en conflictantering. De wijk-methodiek is in Almere opgepakt, omdat scholen merkten dat sommige kinderen bepaalde vaardigheden heel goed in de school uitvoerden, maar die skills niet buiten op straat of in het buurthuis lieten zien.

Noor: "Kinderen kunnen goed hun leefwerelden splitsen. En dat willen wij als mensen die ook in die wijken werken en wonen niet. Wij willen dat kinderen zich verantwoordelijk voelen voor zichzelf en elkaar, ook buiten schooltijd als ze in de wijk zijn."

De kracht van de Vreedzame Wijk ligt in de eenduidige pedagogische visie. De onderwijzer, de voetbaltrainer en de speeltuinbeheerder spreken dezelfde taal, dragen dezelfde waarden uit en benutten de vaardigheden van de kinderen die zij via 'De Vreedzame School' hebben verworven. Kinderparticipatie en -inspraak vormen een belangrijke basis. Zo vormen scholen en wijk samen de democratische oefenplaats voor kinderen en oefenen kinderen hun burgerschapsvaardigheden.

Kwaliteitscyclus

De coalities ontwikkelden een werkwijze waarbij alle partijen elke maand bij elkaar komen, zowel de partners als de scholen. Om te kijken hoe het loopt en wat er samen te doen staat. Dit vormt een belangrijk onderdeel van de kwaliteitscyclus die zij hebben ontwikkeld.

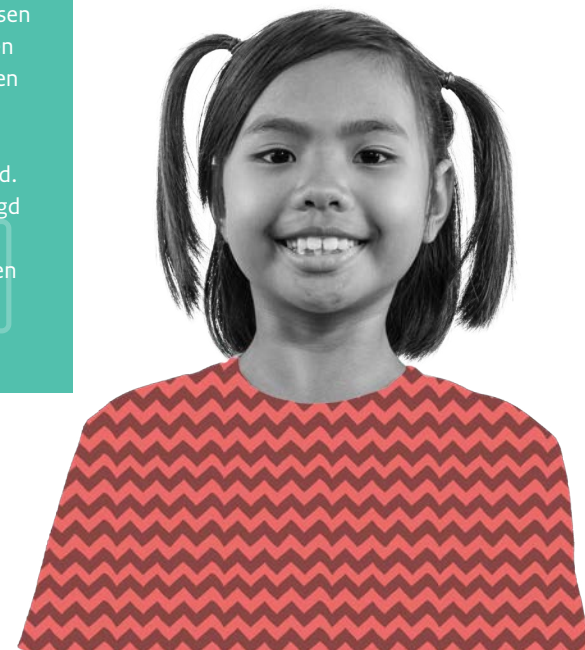
De Almeerse coalities kijken heel breed naar de kwaliteit van naschoolse activiteiten voor kinderen. Dat betekent dat zij bijvoorbeeld ook oog hebben voor waar kinderen mee te dealen hebben. De achterliggende gedachte is deze: omdat dit gaat over de vrije tijd van kinderen, gaat het over meer dan de activiteiten die wij bieden.

"De coalities ontwikkelden een werkwijze waarbij alle partijen elke maand bij elkaar komen, zowel de partners als de scholen."

Noor: "De gemeente Almere heeft twee cultuurpartners: de ene partner biedt activiteiten aan onder schooltijd en er is een naschoolse partner. Beiden hebben een hele andere visie. Het één is onderwijs en het andere is vrije tijd. De één gaat meer over leerlijnen en ontwikkelingen en de ander over ontdekken, experimenteren en ondervinden. Dat botst wel eens. Nu de ene partij zich ook gaat bevinden op het naschoolse terrein, ontstond concurrentie op een plek waar dat nooit was. En dan moet je even alle zeilen bijzetten, zodat mensen zich veilig en gehoord voelen. Voor de projectleiding betekent dit echt sturen om te zorgen dat iedereen zijn plek heeft en houdt."

De Almeerse coalities meten de doelen van het naschoolse programma alleen kwalitatief. De vraag die zij zichzelf stellen is namelijk welke impact, ontwikkeling of leergroei van een kind te verbinden is aan een aantal uren extra activiteiten. Een kind gaat tenslotte 30 uur per week naar school en maakt ook thuis een eigen groei door. De insteek van de kwaliteitscyclus is dus observerend ingericht. Vanuit de lerende aanpak betekent dit continu in gesprek zijn met elkaar over hoe het gaat. En over de dingen die moeten worden vastgelegd en geborgd, omdat het ook uniform moet zijn, het schaalvoordeel kan opleveren en omdat het duidelijkheid schept en scholen ontlast.

Noor: "We zien dat er steeds meer samenwerking en kruisbestuiving tussen partners ontstaan. Bijvoorbeeld tussen de partners Stichting Stad en Natuur en onze cultuurpartners Kleur in Cultuur. De een heeft kookworkshops en de ander heeft moestuinen in zijn aanbod. Je voelt al aan, dat deze link snel gelegd werd. Hoe mooi is het dat partijen samen een programma ontwikkelen en dit gedurende meerdere maanden aanbieden."

De Almeerse coalities onderscheiden drie kwaliteitscycli:
(visueel maken en per cirkel aangeven wie erbij betrokken is en waar het over gaat)

1. De microcyclus – binnen de workshopreeks

- Goede afspraken vooraf over kwaliteitsvoorwaarden
- Gesprek na eerste les; wat ging goed, wat kan beter?
- Gesprek na lessenreeks, wat ging goed, wat doen we de volgende keer anders?

De eerste cyclus van kwaliteit vindt op de school plaats. Daar gaat het om het maken van goede afspraken vooraf over kwaliteitsvoorwaarden. Zoals het organiseren van een achterwacht voor iedere school of het bepalen van de groeps grootte bij culturele activiteiten. Dat gebeurt als volgt:

- De leerlingenraad, oftewel de Haven Academie Jeugdraad, en de scholen denken mee over de inhoud van het programma. Samen hebben ze bedacht welke activiteiten ze willen doen de komende periode. Zij denken iedere twee maanden mee over de inhoud van het programma, over wat er nodig is in de wijk en wat er nodig is op school. De Haven Academie Jeugdraad vergadert een keer per maand en het activiteitenaanbod is een vast punt op de agenda.
- Alle partners komen vervolgens twee keer per jaar bij elkaar op een planningsochtend. Iedere school vult op een schema in welke dagen voor welke leerlingen (onderbouw, middenbouw, bovenbouw) zij welke activiteiten willen doen. Dit biedt de partners de mogelijkheid om ver vooruit te kijken, te plannen en personeel in te zetten. Zij kunnen zo de juiste mensen op de juiste plaats inzetten. En voor de scholen is het fijn om vaste gezichten te zien.
- Voorafgaand aan de activiteit stemmen de school, de docent en de coördinator hun verwachtingen af. Iedereen is bij aanvang alert op of de activiteit loopt zoals verwacht. Na afloop van de activiteit vindt een gezamenlijke evaluatie plaats en bespreken de partijen of er aanpassingen nodig zijn.

Noor: “In de grote planning blijft ruimte voor klein. Als blijkt dat een bepaalde workshop niet goed aansluit, dan biedt de aanpak ruimte om te schakelen. Voorafgaand aan de workshop heeft de workshopleider contact met de school, gaat de klassen langs om te vertellen wat de workshop inhoudt. Na de les volgt altijd een korte evaluatie. En aan het einde van de cyclus van zes weken heeft de schoolleider ook een gesprek met de workshopleider over wat nodig is voor de volgende keer. Soms is de groep te groot of de ruimte te klein, soms komen we erachter dat een groep zo onstuimig is dat er een tweede docent nodig is. Met elkaar bepalen we wie dat dan het beste kan doen.”

Binnen de aanpak is niet alleen ruimte voor bijsturing, maar ook ruimte voor kennisdeling. Twee voorbeelden hiervan in Almere zijn:

1. De impact van mantelzorg. Sommige kinderen hebben een grote mantelzorgtaak thuis, waardoor het lastig is om deel te nemen aan activiteiten. Omdat scholen daar ook mee worstelen werd een kennissessie georganiseerd samen met vrijwilligers van de VMCA. Centraal stond de vraag hoe je werkt met jonge mantelzorgers en hoe je het gesprek met een kind daarover aan kunt gaan.
2. Gezonde voeding. Binnen de coalities is gesproken over gezonde voeding. Als sommige partners aan het einde van een activiteit als beloning koekjes of chocolade geven, dan zijn scholen daar niet blij mee. Vanuit de Gezonde School en samen met de GGD en de Gezonde School adviseur bespraken de partners in een kennissessie hoe dit nu met elkaar te doen.”

Noor: “We blijven weg van effecten meten op kindniveau. Omdat zij al heel veel getoetst worden. Wij zien dit als vrije tijd. Je kiest als kind de dingen die je leuk vindt, waar je talent voor hebt, waar je goed in bent. Dat moet kunnen zonder dat je als kind denkt dat er van alles van je wordt verwacht.”

2. De mesocyclus – binnen de coalitie

- Vier keer per jaar Haven Academie bijeenkomst
- Hoe gaan we met kinderen om?
- Hoe werken we onderling samen?
- Welke knelpunten lopen we tegenaan?
- Zijn er zaken die we ‘groot’ moeten regelen?

De tweede kwaliteitscyclus vindt binnen de coalitie plaats. Alle coalitiepartners hebben een covenant getekend en hier zijn werkafspraken uit afgeleid. De wijze van samenwerking, ieders rol, de routing van planning, offertes, uitvoering en facturering zijn beschreven. Naast de eerder genoemde planningsochtend twee keer per jaar, organiseert de coalitie ook twee keer per jaar een Haven Academie bijeenkomst om organisatorisch en pedagogisch inhoudelijk af te stemmen. De coördinator speelt een cruciale rol in deze samenwerking. Deze persoon zorgt ervoor dat eventuele problemen, miscommunicatie of ontevredenheid bij scholen of partners direct worden getackeld. In de City Skills Academie vinden deze bijeenkomsten plaats binnen het Vreedzame Wijk programma.

De basis van de operationele samenwerking binnen de coalitie vormen de vaste bijeenkomsten. Tijdens de bijeenkomsten is er veel aandacht voor de gemeenschappelijke pedagogische visie, de visie op gezonde voeding en hoe het gevoel van veiligheid en vertrouwen van kinderen wordt geborgd. Deze ontmoetingen maken dat er snel kan worden overlegd en besloten. Zaken die vooraf niet konden worden voorzien, maar waar partijen wel tegenaan lopen, kunnen op deze manier snel worden opgepakt. Doordat alle partners worden getraind in de vreedzame wijk methodiek, spreken ze een gemeenschappelijke taal.

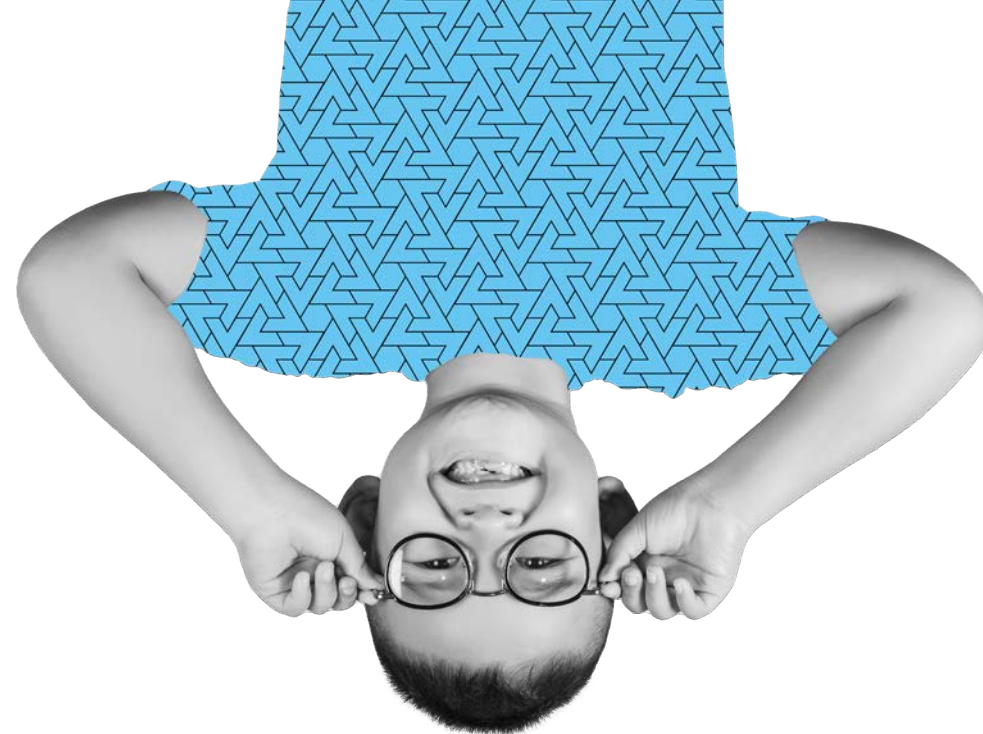
Een andere belangrijke succesfactor: de coalities werken samen op basis van gelijkwaardigheid. Dat betekent dat iedere partij in de coalitie een gelijke stem heeft. Aanbieders van buiten de coalitie kunnen alleen een opdracht krijgen als de coalitiepartners de kennis of capaciteit niet hebben. Dit zorgt voor onderling vertrouwen in de groep en neemt het gevoel van concurrentie weg.

Noor: "Wij vormen samen een coöperatieve samenwerking. Dat betekent dat we elkaar blind moeten kunnen vertrouwen en dat we niet zomaar gaan shoppen. In principe kun je als school niet zelf inkopen. Je vraagt eerst aan de coalitiepartners of zij het gewenste programma/aanbod kunnen bieden, pas dan extern. We hebben al heel wat opgebouwd met elkaar en dat maakt uit. Mensen voelen zich hierdoor heel veilig, worden gezien en gehoord."

3. De macrocyclus – binnen de stad

- Hoe werken organisaties met elkaar samen?
- Afstemmen tussen besturen en gemeente
- Hoe is de samenhang met andere subsidies binnen scholen en gemeente?

De derde kwaliteitscyclus gaat over de afstemming met het wijkaanbod en het gemeentelijk beleid. Hoe zorgen de coalities er bijvoorbeeld voor dat er geen concurrentie ontstaat? Dat de partijen en het aanbod elkaar versterken? Dat het gemeentelijk beleid aansluit bij het onderwijs en andersom. Voor sommige partners is het aantal activiteiten in een stroomversnelling gekomen met de start van School en Omgeving. Dat betekent ook iets voor hun backoffice, hun overhead. Het is fijn als hun gemeentelijke subsidies daarop afgestemd zijn. Om een voorbeeld te noemen; de activiteiten van de Academies zijn gratis, voor het wijkaanbod wordt een eigen bijdrage gevraagd. Dat is aan ouders en kinderen lastig uit te leggen. Het afschaffen van de eigen bijdrage is dan logisch, maar moet wel worden begrepen door de subsidieverstrekking van de afdeling cultuur binnen de gemeente.

5. Zelf aan de slag

Wat de drie verschillende lokale coalities duidelijk maken is dat er niet één methode bestaat om kwaliteitszorg een plek te geven in de onderwijspraktijk. Het gaat er vooral om dat het gesprek erover wordt gevoerd door én met professionals. En dat dit structureel onderdeel wordt van de praktijk. Ga je zelf aan de slag met het uitwerken van een kwaliteitsplan? Deze tips geven de onderwijsprofessionals van drie lokale coalities je mee:

Trudie Schils:

- Ik zeg altijd: laten we bij het begin beginnen, wat zijn jullie doelen van het programma? Maak die zo concreet mogelijk: wat zie je bij de kinderen terug? Stilstaan bij het begin levert je tijd op aan het eind.
- Stel eerst de doelen vast en ga dan pas naar data kijken, of die verzamelen.
- Zorg dat je onderzoekers aanhaakt bij het ontwikkelen van het schoolaanbod. De dialoog met onderzoekers kan ook bijdragen aan de professionalisering van leraren en schoolleiders. En anderzijds heb je het onderwijsonderzoek: met goede data voor wetenschappelijk onderzoek en input kun je de behaalde resultaten op de juiste wijze interpreteren. Iedereen heeft onderzoekers in de eigen omgeving, ook in de eigen organisatie. Er zijn steeds meer scholen die IB'ers en kwaliteitsmanagers aantrekken die bijvoorbeeld ook kennis van onderzoek hebben. Ook kunnen lokale hogescholen je daarbij verder helpen. Ga met een heel gerichte vraag naar een kennisinstelling bij jou om de hoek.
- Onderzoek en praktijk moeten van gelijkwaardig belang zijn. Dit vormt de basis waarmee je de kwaliteitscyclus opbouwt.

Noor Waardijk:

- Zorg dat een gemeente rek en ruimte inbouwt de reguliere subsidies. Dat geeft de aanbieders van het aanvullend schoolaanbod meer vrijheid om invulling te geven aan de subsidie en een deel van hun overhead eruit te halen. Anders krijg je een organisatie die alleen maar middelen krijgt voor uitvoering van activiteiten en nergens ruimte heeft voor organisatie, planning, facturering en afstemming.
- Een programmacoördinator aanstellen ontlast, omdat deze persoon de VOG's monitort en scholen ontzorgt bij hun administratie. Als knelpunten ervaren de coalitiepartners de verplichte VOG's, de administratiedruk, het belang van een achterwacht, een verzekering, het verschil in pedagogische omgang met kinderen en ouderbetrokkenheid.
- Organiseer een achterwacht: gedurende de eerste weken werd duidelijk dat een achterwacht per school onmisbaar is. Om bij te stappen als een groep te druk is, bij calamiteiten, als contactpunt voor ouders. Over de pedagogische omgang met kinderen hebben we tijdens de Haven Academie bijeenkomsten intensieve afstemmende gesprekken met elkaar gevoerd en een kwaliteitscyclus ontwikkeld.
- Naast de online inschrijving voor het naschoolse aanbod, bieden de coalities ook een aantal plekken voor 'schoolpleinlopers'. Die combinatie bleek goud waard.

Dick Bentvelzen en Marleen van Polanen:

- Voor regievoering op aanvullend schoolaanbod en het borgen van de kwaliteit ervan is een belangrijke rol voor de gemeente weggelegd. Een kwaliteitsinstrument dient om deze rol goed uit te kunnen voeren en de kwaliteit te kunnen borgen. Wees als gemeente niet te terughoudend om deze rol in te nemen.
- Door vanuit de gemeente de regierol te vervullen hoef je van scholen en aanbieders van activiteiten niet meer te vragen dan nodig.
- Creëer verschillende pilotsituaties om het een en ander uit te proberen, bijvoorbeeld met verschillende populaties, verschillende geografische omgevingen en verschillende mogelijkheden. Iedere pilot kan uit meerdere scholen bestaan met omliggende aanbieders van naschoolse activiteiten.
- Zorg ervoor dat je met de extra activiteiten de intrinsieke motivatie van kinderen aanboort. Dat betekent geen toets of proefwerk. Het is nooit voor een cijfer maar altijd voor plezier en voldoening.

Colofon

Dit is een initiatief van de Gelijke Kansen Alliantie voor het Programma School&Omgeving. Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Met medewerking van
Onderwijsmonitor Limburg
Gemeente Amsterdam
Coalitie Almere Haven

Tekst
Eliza Dijkema voor de
Gelijke Kansen Alliantie

Vormgeving
Mooij Ontwerp

Maart 2024

